

CE-märkning av byggprodukter

CE-märkning av byggprodukter genom SP

Om du ska CE-märka dina produkter – kontakta SP, vi har resurser och möjligheter! SP är anmält organ med särskild behörighet för provning, kontroll och certifiering av byggprodukter men också för en rad andra produktområden. Kraven på produkten ställs i EUs byggproduktdirektiv (CPD) och i tillhörande specifikationer såsom standarder och tekniska godkännanden. Det finns många saker att ta hänsyn till, regler och standarder är snåriga.

Construction Product Directive införd i svensk lag

Redan 1989 utfärdade EU, eller EG som det då benämndes, ett direktiv för byggprodukter, "CPD, Construction Product Directive", 89/106/EEG. Detta är implementerat i svensk lagstiftning, "Lagen om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk mm." BVL 1994:847. Direktivet och därmed lagen anger 6 väsentliga säkerhetskrav som ska uppfyllas, nämligen:

- Bärförmåga
- Säkerhet i händelse av brand
- Hygien, hälsa och miljö
- Säkerhet vid användning
- Skydd mot buller
- Energihushållning och värmeisolering

CPD skiljer sig från andra direktiv i flera avseenden, exempelvis:

- Avsikten är att harmonisera sättet att deklarerar produktens egenskaper, inte de nationella byggreglerna.
- De väsentliga säkerhetskraven ställs på produkten insatt i den färdiga byggnaden, inte på produkten som sådan. Det förutsätter samtidigt att produkten monterats och använts på sätt som tillverkaren föreskrivit, vilket är byggherrens ansvar.
- Produkterna kan CE-märkas när man kan visa överensstämmelse med teknisk specifikation i form av harmoniserad europeisk standard (hEN) eller europeiskt tekniskt godkännande (ETA), inte direkt mot direktivet.

CE-märkning ger grönt ljus i alla EU-länder

CE-märkningen innebär att produkten får föras in i alla länder i EU (och EES). Det är dock inte självklart att det kan användas i alla länder eftersom lagstiftningen inte är harmoniserad. Det är tillverkaren som genom att CE-märka produkten intygar att den uppfyller alla krav i aktuella direktiv och har de egenskaper som deklarerats. Om produkten berörs av mer än ett direktiv, exempelvis maskindrivna portar som berörs även av direktiven för EMC, maskinsäkerhet, elsäkerhet, ska märkningen även stå för dessa.

Harmoniserade standarder (hEN) – vägen till CE-märkning för de flesta

CE-märkning via harmoniserade hEN är tänkt att vara den normala vägen för de flesta produkter. Standarder tas fram av den europeiska standardiseringsorganisationen CEN. Om standarder (bara produktstandarder, inte provningsstandarder) ska kunna användas som grund för CE-märkning ska de ha en bilaga (Annex ZA) som beskriver vad som krävs för CE-märkning. När EU-kommissionen godkänt bilagan och publicerat sitt beslut betecknas standarden som harmoniserad. Bilaga "ZA" innehåller beskrivning av villkoren för CE-märkningen bl.a. i form av:

- Vilka egenskaper som ska deklarerats
- Vilka typprovningar (ofta benämnda ITT, initial type testing) som ska genomföras
- Vilka eventuella kriterier eller klasser som gäller
- Vilken kontroll som ska utföras av tillverkaren (benämns FPC, factory production control)
- Vilka provningar, kontroller och certifieringar som ska utföras av ett anmält organ (t.ex. SP)
- Hur märkning ska se ut
- Vad deklARATION om överensstämmelse ska innehålla

Provningsmetoder, kriterier, kontroller mm beskrivs genom hänvisningar till övriga delar av standarden. Det är för provningar, kontroller och certifieringar enligt harmoniserade standarder som SP är anmält organ.

ETA – vägen till CE-märkning för de andra

För produkter där hEN inte finns eller inte kan användas finns vägen till CE-märkning via europeiskt tekniskt godkännande, ETA. ETA utfärdas på kunds beställning av behörig organisation. SITAC har sådan behörighet och är även Sveriges representant i den europeiska samarbetsorganisationen EOTA. Ett ETA är en specifikation som beskriver produkten och innehåller motsvarande uppgifter som finns i ZA-bilagorna i hEN. För vissa produkter tas det fram gemensamma riktlinjer för utformning av godkännanden, ETAG, vilka godkänns av EOTA.

System för bestyrkande av överensstämmelse

I CPD (bilaga 4) finns beskrivet fyra varianter (system) på hur produktens egenskapers överensstämmelse med deklarerade värden ska bestyrkas. Dessa används i såväl ZA-bilagorna till harmoniserade produktstandarder som europeiska tekniska godkännanden. I de fyra system har tillverkaren respektive det anmälda organet följande uppgifter:

- 1 Tillverkaren: tillverkningskontroll (FPC)
Anmält organ: typprovningar (ITT), granskning av FPC, certifiering, årlig besiktning av FPC (om den årliga besiktningen innehåller provningar hos det anmälda organet, benämns systemet 1+)
- 2 Tillverkaren: typprovningar (ITT), tillverkningskontroll (FPC)
Anmält organ: granskning av FPC (om besiktning av FPC ska göras årligen av det anmälda organet benämns systemet 2+)
- 3 Tillverkaren: tillverkningskontroll (FPC)
Anmält organ: typprovningar (ITT)
- 4 Tillverkaren: typprovningar (ITT), tillverkningskontroll (FPC)
Anmält organ: inga uppgifter

Tillverkningskontroll (FPC) ska alltid finnas

I standarderna och i ETA beskrivs hur företagets tillverkningskontroll ska se ut. Allmänt kan sägas att den ska bygga på en kvalitetssäkring med rutiner för provningar, kalibreringar, märkning, behandling av avvikande produkter samt på organisationen. Om företaget har ett kvalitetsledningssystem enligt ISO 9001 anses detta uppfylla de grundläggande kraven däremot inte de specifika kraven på provningsmetoder, kontrollfrekvenser mm. Företag som inte har ett sådant system måste skaffa rutiner för sin tillverkningskontroll, och dokumentera dem. Enbart certifiering mot ISO 9001 räcker inte i system 1 (1+) eller 2 (2+) utan särskild granskning eller besiktning måste göras av anmält organ.

Anmält organ (Notified Body) måste ibland anlitas

Vissa uppgifter (provning, besiktning/kontroll, certifiering) måste utföras av ett anmält organ. Uttrycket anmält organ kommer från det att medlemsstat anmäler till Kommissionen vilka inom landet som har bedömts kompetenta att utföra uppgifterna. I Sverige är det SWEDAC som bedömer kompe-

tensen. SP är anmält organ för byggproduktdirektivet och ett 15-tal andra direktiv. Ett anmält organ måste alltid vara i oberoende tredjepartsställning.

Tillverkarens ansvar

Det är den som sätter produkten på marknaden, vanligen tillverkaren, som ansvarar för produktens CE-märkning. Vidare ska en deklARATION om överensstämmelse alltid finnas tillgänglig och kunna skickas till kunder och myndigheter. Deklarationen ska beskriva

- produktens egenskaper,
- dess avsedda användning,
- namn på tillverkare, adress,
- namn på produkt samt
- vilka provningsrapporter eller certifikat som deklARATIONEN baseras på
- vilket anmält organ som anlitas

SP som anmält organ

SP medverkar i flera grupper för anmälda organ samt även i utveckling av standarder vilket gör att SP kan bistå med information i samband med CE-märkning. Kontakta gärna SP på ett tidigt stadium för diskussion om vad som måste göras för CE-märkning. Det är viktigt att klargöra produktens avsedda användning, i förhållande till svensk lagstiftning eller till annat lands.

Utförligare information om byggprodukter och CE-märkning i Sverige finns bl.a i Boverkets broschyr "Byggprodukter – ett nytt område för CE-märkning".

Läs om SP som anmält organ på www.sp.se.

